

Η αλφαβήτα της προσωπικής ιστορίας

4Α και 1Β μας μαθαίνουν για
το δικαίωμα του θετού παιδιού στην ιστορία του

Στο φυλλάδιο με τίτλο «Η τεκνοθεσία στο σχολικό περιβάλλον» μιλήσαμε για την κατάλληλη γλώσσα που μπορούμε να χρησιμοποιούμε όταν μιλάμε για την τεκνοθεσία.

Στο φυλλάδιο «4Α και 1Β» μιλάμε για την ενδυνάμωση όλων των παιδιών: των θετών (αλλά και όλων των παιδιών με ευαίσθητες ιστορίες) ώστε να διαχειριστούν την ιστορία τους και των υπόλοιπων μαθητών ώστε να κατανοήσουν το δικαίωμα του θετού παιδιού στην ιδιωτικότητα.

Τα παιδιά έχουν πολλές ερωτήσεις και γνήσιες απορίες για θέματα που έχουν να κάνουν με την τεκνοθεσία. Οι ερωτήσεις τους μπορεί να μοιάζουν με τις παρακάτω:

- Είστε πραγματικά αδέρφια εσύ και ο αδελφός σου; Έχει κι αυτός τεκνοθετηθεί;
- Οι πραγματικοί σου γονείς πού είναι (ή, είναι ακόμη στην Αφρική);
- Γιατί δεν μοιάζεις με τη μαμά σου; Δεν είναι πραγματική σου μαμά;
- Έχεις να μου δείξεις μια φωτογραφία της βιολογικής σου μητέρας;
- Πώς είναι να ζεις σε ορφανοτροφείο;
- Γιατί δεν σε κράτησαν οι γονείς σου;
- Πόσα χρήματα έδωσαν οι γονείς σου για να σε αποκτήσουν;

Παρόλο που κάποιες από αυτές τις ερωτήσεις μπορεί να ταράζουν τα ίδια τα παιδιά που τις δέχονται κι εσάς τους εκπαιδευτικούς που βρίσκεστε παρόντες όταν αυτές διατυπώνονται, αποτελούν ταυτόχρονα και την ευκαιρία να μάθουμε στα παιδιά με δύσκολες ιστορίες να παίρνουν τον έλεγχο της ιστορίας τους. Επίσης, είναι μια ευκαιρία για τους υπόλοιπους να μάθουν να σέβονται τον τρόπο που επιλέγουν τα θετά παιδιά να διαχειρίζονται την ιστορία αυτή.

Επιστημονική επιμέλεια:

Άννα Κ. Τουλουμάκου, Επ. Καθηγήτρια Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας,
Πάντειο Πανεπιστήμιο.

Όταν ρωτάει κάνεις το παιδί για την προσωπική του ιστορία, εκείνο μπορεί να:

ΝΑ ΑΠΟΧΩΡΗΣΕΙ

Το πρώτο Α μας λέει ότι κάθε παιδί που το ρωτούν για την προσωπική του ιστορία μπορεί να θέλει αποχωρήσει χωρίς απάντηση, γιατί έχει το δικαίωμα, όπως όλοι μας, να κρατήσει ιδιωτική την προσωπική του ιστορία (θυμηθείτε: **δεν είναι μυστικό αλλά είναι προσωπικό**). Για παράδειγμα, στην ερώτηση «Μπορείς να μας πεις πού είναι τώρα οι πρώτοι σου γονείς;», το παιδί μπορεί:

- ➔ Να μην απαντήσει τίποτε και να αλλάξει θέμα
- ➔ Να αποχωρήσει

Προς το παιδί που δέχεται την ερώτηση:

πρέπει να ενθαρρυνθεί να μην απαντήσει αν δεν το επιθυμεί. Για παράδειγμα, θα μπορούσατε να πείτε: «μοιάζει ότι δεν θέλεις να συζητήσεις γι' αυτό και είναι απόλυτα σεβαστό. Μου λες αν χρειάζεσαι κάτι από μένα».

Προς το παιδί που απευθύνει την ερώτηση:

πρέπει να βοηθηθεί να καταλάβει ότι είναι σεβαστό κάποιο παιδί να μη θέλει να απαντήσει. Για παράδειγμα, μπορούμε να πούμε στο παιδί που ρωτάει: «αυτή η ερώτηση αφορά κάτι πολύ προσωπικό, που σημαίνει ότι ο φίλος ή η φίλη σου μπορεί να προτιμάει να μην απαντήσει. Αυτό είναι αναμενόμενο και σεβαστό. Ίσως αξίζει να σκεφτείς αν υπάρχει κάποια τέτοια ερώτηση και για σένα».

ΝΑ ΑΠΟΦΥΓΕΙ

να μπει στα προσωπικά του

Με το ίδιο παράδειγμα, το παιδί που δέχεται την ερώτηση αυτή έχει πάντα την επιλογή να διατυπώσει ρητά (εφόσον το επιθυμεί) ότι βρίσκει την ερώτηση αυτή προσωπική. Το παιδί μπορεί να πει:

- ➔ «Είναι προσωπικό αυτό και δεν θα ήθελα να το συζητήσω», ή
- ➔ «Όχι, και πάμε τώρα να πάρουμε ένα χυμό;»

Προς το παιδί που δέχεται την ερώτηση:

και σε αυτή την περίπτωση πρέπει να

υποστηρίξουμε το παιδί στην απόφασή του. Για παράδειγμα, να του πούμε ότι «είναι θεμιτό να λέμε «όχι» όταν νιώθουμε ότι μας ρωτάνε κάτι στο οποίο δεν επιθυμούμε να απαντήσουμε ή δεν θέλουμε να μοιραστούμε κάτι προσωπικό».

Προς το παιδί που απευθύνει την ερώτηση: πρέπει να βοηθηθεί να κατανοήσει ότι η άρνηση (το «όχι») του άλλου παιδιού αφορά τη συγκεκριμένη προσωπική ερώτηση και δεν γενικεύεται στο ίδιο το άτομο. Για παράδειγμα, μπορούμε να πούμε: «είναι πολύ σημαντικό που η φίλη σου νιώθει την άνεση να σου απαντήσει αυτό που πραγματικά θέλει σε αυτήν την ερώτηση».

ΝΑ ΑΝΟΙΧΤΕΙ

για να μοιραστεί κάτι από την ιστορία του, όσο θέλει ή ό,τι θέλει από αυτήν, ή για να ενημερώσει για κάτι που ίσως οι συμμαθητές/φίλοι δεν γνωρίζουν.

Είναι σημαντικό να αναγνωρίσουμε ότι κανείς δεν ξέρει καλύτερα τα σχετικά με την τεκνοθεσία από ένα τεκνοθετημένο άτομο, όπως συμβαίνει και με άλλες εμπειρίες, λόγου χάρη, με την απώλεια. Για παράδειγμα, στην ερώτηση «πώς είναι να ζεις σε ένα ορφανοτροφείο;», το παιδί μπορεί:

- ➔ Να απαντήσει κάτι συγκεκριμένο: «Δεν θυμάμαι πολλά γιατί έμεινα για λίγο όταν ήμουν μωρό»
- ➔ Να απαντήσει γενικά: «Δεν μένουν όλα τα τεκνοθετημένα παιδιά σε ορφανοτροφείο. Σε κάποιες χώρες τα παιδιά μένουν με ανάδοχους γονείς από την πρώτη μέρα μέχρι να ενωθούν με την οικογένειά τους»

Προς το παιδί που δέχεται την ερώτηση: η απάντηση του παιδιού πρέπει να γίνει δεκτή με κατανόηση και ενσυναίσθηση, με τρόπο δηλαδή που ενισχύει αυτή την επικοινωνία. Για παράδειγμα, μπορείτε να πείτε: «είναι πολύ σημαντικό αυτό που μας λες γιατί είναι πολλά που δεν γνωρίζουμε για την τεκνοθεσία και καμιά φορά όσα φανταζόμαστε μπορεί να είναι λάθος» ή, στην περίπτωση που μιλήσει για τον ίδιο: «σε ευχαριστούμε πολύ που μοιράστηκες κάτι για σένα».

Προς το παιδί που απευθύνει την ερώτηση: πρέπει να το βοηθήσετε να αποδέχεται την αλήθεια όσων ακούει και να καταλάβει ότι συχνά υπάρχουν παρανοήσεις σχετικά με την τεκνοθεσία από όσους δεν έχουν αυτή την εμπειρία. Θα μπορούσατε να πείτε κάτι όπως: «είναι πολύ σημαντικό αυτό που μας λέει ο συμμαθητής σας γιατί είναι πολλά που δεν γνωρίζουμε για την τεκνοθεσία και καμιά φορά αυτά που φανταζόμαστε για αυτή μπορεί να μην ισχύουν».

ΝΑ ΑΠΟΡΗΣΕΙ

γιατί κάποιος μπορεί να το ρωτά μια τόσο προσωπική ερώτηση.

Είναι λογικό μερικές φορές τα παιδιά που δέχονται τόσες ερωτήσεις για τη ζωή τους να σκεφτούν ή να εκφράσουν ένα αίσθημα απορίας γιατί να τους συμβαίνει αυτό διαρκώς. Για παράδειγμα, στην ερώτηση από τις παραπάνω «γιατί δεν σε κράτησαν οι γονείς σου;», το παιδί μπορεί:

- ➔ Να σκεφτεί: «Γιατί κάποιος να θέλει να μάθει τόσο πολύ κάτι τόσο προσωπικό μου;»
- ➔ Να ρωτήσει ρητά: «Μα γιατί μου κάνεις αυτήν την ερώτηση; Τι θέλεις να μάθεις;»

Προς το παιδί που δέχεται την ερώτηση: χρειάζεται να διευκολύνετε το παιδί που τυχόν θέλει να εκφράσει αυτήν την απορία/το αίσθημα δυσφορίας που τυχόν αισθάνεται. Ίσως, για παράδειγμα, μπορείτε να πείτε: «είναι λογικό οι φίλοι μας να ενδιαφέρονται να μάθουν

πράγματα για εμάς, από την άλλη μπορεί κάποιες ερωτήσεις να μας παραξενεύουν και να μας δυσκολεύουν και αυτό είναι επίσης λογικό».

Προς το παιδί που απευθύνει την ερώτηση: πρέπει να το βοηθήσετε να δει ότι όντως η ερώτηση φέρνει σε δύσκολη θέση τον φίλο του. Για παράδειγμα, μπορείτε να πείτε: «σκέψου κάτι πολύ προσωπικό για το οποίο δεν σου αρέσει ή δεν σου είναι εύκολο να μιλάς και φαντάσου πώς θα ήταν να σε ρωτούσε ένα φιλαράκι γι' αυτό. Είναι πολύ λογικό να έχετε απορίες αλλά είναι πολύ σημαντικό οι ερωτήσεις που κάνετε να μη φέρνουν τους άλλους σε δύσκολη θέση».

ΝΑ ΒΟΗΘΗΣΕΙ

να αντιληφθούν τη δυσκολία κάποιων ερωτήσεων

Ενώ τα τεκνοθετημένα άτομα έχουν όντως καλύτερη γνώση από όλους για την τεκνοθεσία (και αναλόγως την ηλικία, η γνώση και η σκέψη τους διαφοροποιείται), πολλές φορές είναι εξαιρετικά δύσκολο να απαντήσουν ακόμη και ερωτήσεις που μπορεί φαινομενικά να μοιάζουν απλές.

Για παράδειγμα, στην ερώτηση που συναντήσαμε παραπάνω: «είστε πραγματικά αδέρφια εσύ και ο αδελφός σου; Έχει κι αυτός τεκνοθετηθεί;», το παιδί μπορεί να απαντήσει: «Δεν ξέρω πώς να το απαντήσω αυτό, ζω όπως κι εσύ με τον αδελφό μου στο ίδιο σπίτι και έχουμε όπως κι εσύ με τον αδελφό σου τους ίδιους γονείς και το ίδιο όνομα».

Προς το παιδί που δέχεται την ερώτηση: μπορείτε να το ενδυναμώσετε λέγοντας ότι, «δεν είναι υποχρεωτικό να λύνεις κάθε απορία για το θέμα της τεκνοθεσίας, ούτε να νιώθεις άσχημα αν υπάρχουν ερωτήσεις που δεν ξέρεις πώς να τις απαντήσεις».

Προς το παιδί που απευθύνει την ερώτηση: βοηθήστε το να καταλάβει ότι αν και μπορεί να έχει πολλές απορίες για την τεκνοθεσία, αυτό δεν σημαίνει ότι ένα άτομο (το τεκνοθετημένο παιδί) μπορεί να του τις λύνει πάντα και όλες. Θα μπορούσατε να πείτε: «είναι περίπλοκο θέμα και είναι λογικό να υπάρχουν απορίες που μπορούμε να συζητήσουμε αναλυτικά όταν θα κάνουμε το μάθημα για την οικογένεια και τις πολλές μορφές που έχουν οι οικογένειες σήμερα. Δεν χρειάζεται να απευθύνουμε όλες μας τις ερωτήσεις στον συμμαθητή σας» (ίσως είναι ευκαιρία να χρησιμοποιηθεί εδώ ένα βιβλίο όπως "Το πιο μεγάλο βιβλίο για τις οικογένειες" από τις εκδόσεις 'Ικαρος).

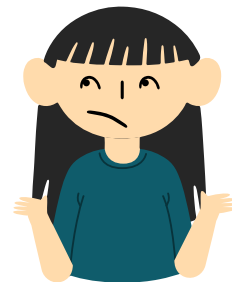
Κάθε παιδί έχει το δικό του μοναδικό τρόπο να ανταποκρίνεται στις ερωτήσεις των άλλων

Εδώ, παραθέτουμε μερικές ανέκδοτες ιστορίες παιδιών του Πελαργού και τις απαντήσεις που έχουν δώσει σε σχετικές ερωτήσεις κατά καιρούς:

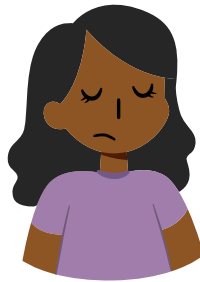
«Τέλος λειτουργίας... κλείνουν τα συστήματα...μπζζζ»

ΑΠΟΧΩΡΕΙ

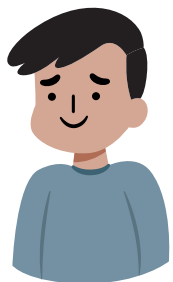
«Τι τρόπος είναι αυτός!»

ΑΠΟΡΕΙ

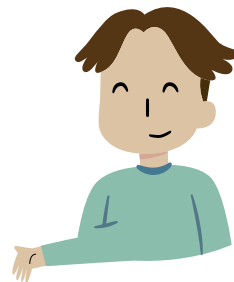
«Ω ξέχασα! Θα το θυμηθώ και θα σου πω αργότερα»

ΑΠΟΦΕΥΓΕΙ

«Υιοθεσία είναι όταν οι γονείς σου δεν μπορούν να σε φροντίσουν. Τότε, έρχονται ο μπαμπάς και η μαμά και σε παίρνουν κοντά τους για να σε φροντίσουν αυτοί»

ΑΝΟΙΓΕΤΑΙ

«Θα μου πεις για τη μαμά σου και τον μπαμπά σου;»

ΒΟΗΘΑΕΙ

να κατανοήσουν την δυσκολία

Σημείωση:

Θυμηθείτε ότι το πόσο τρωτοί μπορεί να νιώθουμε απέναντι σε μια ερώτηση σχετίζεται με τη χρονική στιγμή κατά την οποία γίνεται αλλά και με το περιβάλλον. Το ίδιο παιδί μπορεί να απαντήσει την ίδια ερώτηση με διαφορετικό τρόπο όταν είναι με τον/την κολλητό/ή του από ότι όταν είναι μπροστά σε όλη την τάξη, και βεβαίως ανάλογα την ηλικία.

Η κατανόηση των θεμάτων γύρω από την τεκνοθεσία διαφοροποιείται με την ηλικία. Συγκεκριμένα:

Θετά παιδιά της οικογένειας

7-11 ετών

Κατανόηση βασικών εννοιών.

Έναρξη διαδικασίας πένθους.

Άρνηση.

Αυξανόμενο ενδιαφέρον για τους βιολογικούς γονείς.

Φαντασιώνεται ότι ζει μαζί με διαφορετικούς γονείς.

5-6 ετών

Ερωτήσεις για την διαδικασία της γέννησης.

Αντίληψη διαφορών.

Ελλιπής κατανόηση του νοήματος της υιοθεσίας.

Πιο πρόθυμος/η να μοιραστεί ότι έχει υιοθετηθεί.

0-4 ετών

Μικρή αντίληψη των διαφορών.

Περηφάνια για την μοναδικότητα της ιστορίας.

Βιολογικά παιδιά της οικογένειας

7-11 ετών

Κατανόηση βασικών εννοιών.

Κατανόηση ότι η τεκνοθεσία προκύπτει όταν οι γονείς αποχωρίζονται τα παιδιά τους.

Διερωτάτε αν θα μπορούσε να συμβεί στο ίδιο.

Φαντασιώνεται ότι ζει μαζί με διαφορετικούς γονείς.

5-6 ετών

Ερωτήσεις για τη διαδικασία της γέννησης, αντίληψη διαφορών.

Ελλιπής κατανόηση του νοήματος της τεκνοθεσίας.

Αποδοχή ότι είναι ένας τρόπος δημιουργίας οικογένειας.

Αναρωτιέται πότε συμβαίνει και κάνει απλές ερωτήσεις.

0-4 ετών

Μικρή αντίληψη των διαφορών.

Αν τις αντιληφθεί θα εκφραστεί ελεύθερα.

Η αλφαβήτα της προσωπικής ιστορίας

4Α και 1Β μας μαθαίνουν για
το δικαίωμα του θετού παιδιού στην ιστορία του

www.syllogospelargos.com
syllogospelargos@gmail.com

Επιστημονική επιμέλεια:

Άννα Κ. Τουλουμάκου, Επ. Καθηγήτρια Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο.
Με θερμές ευχαριστίες στη Δήμητρα Δημητροπούλου για τη συμβολή της
στη διαμόρφωση του υλικού αυτού.